

Homenatge al Dr. Valentí Gual Vilà

Josep M. Grau Pujol
Àngel Casals Martínez
Jaume Dantí Riu
Rafael Català Dalmau
Manel Güell Junkert

• **Valentí Gual Vilà,**
 • **un historiador arrelat a la terra**

• **Josep M. Grau i Pujol**
 •
 •

Valentí Gual Vilà va néixer a Barcelona el 1962. El seu pare (Valentí) era natural de Tarragona, i la mare (Rosa), de Rocafort de Queralt. El progenitor treballava en la construcció. Els pares del Valentí es van traslladar a la ciutat comtal a causa de la crisi econòmica que patia la Catalunya interior. S'instal·laren al districte de Nou Barris (Verdum). Els estudis primaris els cursà al Col·legi Prínceps i els secundaris a l'Institut Jaume Balmes (1976-1980). Més endavant obtingué la llicenciatura en Geografia i Història per la Universitat de Barcelona (1985), el Grau (1986) i posteriorment el Doctorat (1991). El 1990 entrà a la referida Universitat com a professor associat substitut, el 1991-1993 era ajudant LRU, entre 1993-1995 es consolidava amb la categoria de titular interí, fins assolir la plena titularitat (1995). Abans, el 1988, s'havia casat a Santes Creus amb Dolors Miró Clarasó, amb la qual el 1991 tindria una única filla, la Sònia, que ha volgut seguir els passos del seu pare en la vocació professional.

La principal atenció historiogràfica de Valentí Gual ha estat la demografia a l'època moderna (segles XV-XVIII) a la Conca de Barberà, tot seguint la metodologia de reconstrucció de famílies dels francesos Louis Henry i Michel Fleury. La seva tesina la presentà el 1986 i la tesi doctoral la defensà el 1991. La primera fou publicada en dues parts, una el 1987 per Rafael Dalmau Editor (*Terra i guerra. Rocafort de Queralt a l'edat moderna*) i l'altra per la Diputació de Tarragona el 1988 (*Vida i mort a la Conca de Barberà a l'edat moderna. Rocafort de Queralt s. XVI-XVIII*). La tesi doctoral s'imprimiria el 1993 (*La família moderna a la Conca de Barberà*) i ha servit de model per a altres investigadors catalans. Tot i les limitacions de les fonts parroquials a causa de la destrucció d'arxius durant la darrera Guerra Civil i altres conflictes, el nombre de poblacions

Fotografia de Pere Català Roca, fill de Pere Català Pic.
Vista de Rocafort de Queralt. Portada de *Terra i guerra*

buidat ha estat prou significatiu, i ha possibilitat la confecció de centenars de fitxes de matrimonis amb anotació dels fills i les dates de baptisme, casament i defunció. Avui la comarca disposa d'una de les bases de genealogia més grans de Catalunya, que esperem que un dia estigui accessible i digitalitzada a l'abast del gran públic. A més el seu estudi universitari ha propiciat la publicació d'altres obres com *Gavatxos* (Rafael Dalmau Editor, Barcelona 1991), *Els Batlle de Vilaverd. De Tarba a ciutadans honrats de Barcelona* (1992), *Homes i Estacions* (Montblanc-Santa Coloma de Queralt, 1995), capítols de llibres: «El poblament de Conesa (s. XIV-XX)» (1989), «El poblament de la Guàrdia dels Prats a l'època moderna» (2004), i sobretot nombrosos articles en miscel·lànies i revistes: *Miscel·lània Ribetana* (1991), *Apiera* (1995), *Aplec de Treballs* (1988-1989, 1994, 1997-1998, 2004, i 2009), *Butlletí del Centre d'Estudis Locals de l'Espluga de Francolí* (1997-1998), *Gimbernat* (1992), *Recull* (1993, 1995 i 2003), *Analecta Sacra Tarraconensia* (1994), *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica* (1988-1989 i 1993), *Pedralbes* (1987-1988, 1992 i 2003), *Urtx* (1992 i 1994), *Quaderns de Vilaniu* (1992-1993), *Quaderns d'Història Tarraconense* (1990), *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* (2001), en algunes ocasions en coautoria, com per exemple amb el montblanquí Jaume Felip Sánchez, bon medievalista i gran coneixedor de la paleografia,

o amb Roser Puig Tàrrach, J. M. Grau i Lluís Munné. Sense obviar els Congressos (Santiago de Compostel·la, 1994, on exposà els moviments migratoris via matrimonis de Solivella).

Ara bé, la gran aportació de Gual a la Conca de Barberà rau en la difusió de la seva recerca de demografia històrica a través de la premsa. Les revistes locals han estat l'instrument principal per a fer arribar el coneixement del passat a la població, a més de sovintejades conferències arreu (algunes, val a dir-ho, no remunerades). A causa del gran volum de referències bibliogràfiques aparegudes a la premsa local de la Conca de Barberà, hem elaborat una altra recopilació on relacionem la seva producció d'articles de curta extensió.¹

A banda de la seva dedicació demogràfica a la Conca de Barberà cal remarcar que Gual, com a professor de la Universitat de Barcelona, ha ampliat el territori objecte d'atenció a altres llocs. El 1993 a Barcelona (en coautoria amb Mercè Gras Casanovas), el 2003 participa en la monografia de *Vilanova del Camí* (en col·laboració amb Mercè Gras Casanovas), el 2005 en el magne llibre *Història d'Andorra* (en coautoria amb Roser Puig Tàrrach), el 2007 publica el capítol «Demografia i economia a la Corona d'Aragó en els segles XVI i XVIII», al llibre *Història de la Corona d'Aragó*, i el 2011, juntament amb Xavier Jorba Serra, «La xarxa urbana i les migracions internes a través dels llibres de matrimonis. El cas d'Igualada a l'època moderna». En revistes acadèmiques com *Pedralbes*, el 1998 ha treballat el Baix Llobregat (en coautoria amb Carles Millàs Castellví), i la Conca d'Òdena (amb col·laboració de Xavier Jorba Serra).

Per aprofundir l'estudi del corrent migratori occità des del lloc d'origen, el maig-juny de 1989 Gual va fer una estada a la Université de Toulouse-Le Mirail (Tolosa de Llenguadoc).

La segona línia d'investigació important ha estat el Monestir de Poblet, especialment l'administració de la justícia senyorial, primerament amb l'encàrrec de la catalogació per part del Departament de Cultura de la Generalitat de la documentació que Eduard Toda Güell recuperà i diposità al cenobi, la qual és una petita part del fons monacal que té segrestat l'Estat a Madrid (AHN). Fruit de la referida contractació són els voluminosos volums, *Justícia i Terra. La documentació de l'Arxiu Poblet (Armari II)*, (Valls, 2003) i *Poblet, senyor feudal. La documentació de l'Arxiu de Poblet (Armari III)*, (Valls, 2007).

El seu contingut aplega milers de registres exhaustius, que més que un buidatge arxivístic esdevenen unes transcripcions de gran utilitat per a usos historiogràfics, i més encara gràcies als índexs onomàstic i toponímic, redactats acuradament pel bibliotecari fra Xavier Guanter. Els nombrosos processos judicials salvaguardats al cenobi de Poblet han possibilitat la redacció d'altres llibres, com *L'exercici de la justícia eclesiàstica. Poblet, segles XV-XVII*, Barcelona (2000), i articles: «Poblet i Vimbodí. El plet continu» (1997); «Occitans lladres de bestiar i moneders falsos» (1999); «Poblet i Vimbodí, senyor i vassalls» (2002); «Un garber d'Alcover en un homicidi a Prenafeta» (2003); «Conflictes en terres de Poblet» (2003); «El Bosc de Poblet, font de conflictes: el cas de Prades» (2004); «Boscós esqueixats de disputes» (2005); «Conflictes entre Poblet i Montblanc per Prenafeta» (2008); «Poblet, senyor justicier, i els bandolers» (2011); «El bandolerisme a les terres de la Catalunya Nova» (2012) i «Conflictivitat senyorial a la Catalunya Nova» (2013).

Precisament fruit de la riquesa d'informació continguda en els llibres de cort i els procediments judicials aflora el seu interès en tractar la temàtica del bandolerisme a la Catalunya Nova, on sovint es barregen la delinqüència i la lluita entre bàndols. A més dels treballs referits en espais sota la jurisdicció de Poblet, cal esmentar els seus articles sobre les corts locals apareguts a les revistes *Pedralbes* (1993) i *Recull* (1995) i el bandolerisme. La primera recerca la realitzà el 1985 en coautoria amb Rafael Català Dalmau (*Aplec de Treballs*), i no serà fins a l'entrada del segle XXI quan en treballar l'arxiu populetà reunit per Eduard Toda es multiplicaran les seves investigacions sobre bandolers, com hem comentat anteriorment, i també eixamplarà el territori el 1995 al Berguedà (*L'Erol*), el 2005 a l'Alt Camp, amb el capítol «El bandolerisme a l'època moderna», de la *Història de Valls*, o el 2009 amb la investigació «Bandolerisme i frontera» (conjuntament amb Jordi Buyreu Juan). Atenent l'interès mediàtic per aquest tema, diverses revistes comercials li demanaran textos de resum (*Sàpiens* el 2006 i 2009 i *Cultura i Paisatge* el 2011). Com a investigador universitari no ha faltat en diverses Jornades i Congressos dedicats a la història: *Viticultura a la Conca mediterrània* (Tarragona, 1986), *Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos* (Valls, 1989, Encamp, 1993, i Cardona, 1994), *I Conferència Europea de la Comisión Internacional de Demografía Histórica* (Santiago de Compostel·la, 1994), *Béns*

comunals als Països Catalans i a l'Europa contemporània (Barcelona, 1995 i Lleida, 1996), *Isabel la Católica y su época* (2007), *Jornades sobre el Bosc de Poblet* (2004-2006).

Un investigador també ha de saber realitzar síntesis acadèmiques, ja siguin per al món universitari o per al públic en general. El Valentí ha conreat tots els camps. Des de Barcelona ha redactat capítols de manuals d'Història Moderna (1993), d'Història de la Corona d'Aragó (2007), de la guerra de Successió (2006 i 2014), d'Història Agrària dels Països Catalans (1999 i 2008) i de l'atemptat contra el rei Ferran II (2006-2008), a banda d'utilitzar revistes especialitzades (*Afers, Estudis d'Història Agrària, Pedralbes*) o d'altres orientades a les *mass media* (*Cultura i Paisatge, Sàpiens*). En la divulgació generalista s'ha centrat en les sinopsis dels monestirs de la ruta del Cister (1995 i 2008), àlbums de cromos sobre les comarques de la Conca de Barberà (1994) i l'Alt Camp (1998) i una guia de Rocafort de Queralt (1992).

La seva capacitat de comunicació, tant per escrit com de paraula, és un dels seus talents que aplica a les classes de la Universitat de Barcelona i a les múltiples conferències que imparteix arreu de Catalunya. Sap connectar perfectament amb els oients. La seva pluriactivitat l'ha portat a establir estretes relacions amb tots els municipis de la Conca, però també de fora, especialment al cap i casal. El binomi camp-ciutat serà una constant al llarg de la seva trajectòria laboral i vital, i ha sabut aprofitar al màxim els recursos que ofereix una petita comarca rural d'interior i a la vegada els d'una gran urbs com Barcelona. Les connexions que hàbilment ha establert des de Rocafort, primer amb Montblanc, després amb Tarragona i finalment amb Barcelona, han estat claus per al seu èxit. Si avui la Història Moderna de la Conca és coneguda a nivell científic, en gran part és gràcies a la seva tasca, i els lligams personals amb empreses com Rafael Dalmau, Editor (Barcelona) o Cossetània (Valls), ho han afavorit. L'arrelament a la terra ha estat tan profund que mai ha desestimat prologar i presentar un llibre, i ja en porta més d'una vintena, ni realitzar conferències-presentacions en petits pobles o en grans ciutats, la qual cosa ha comportat que la majoria dels seus llibres estiguin exhaurits. El compromís amb la cultura també ha estat encomiable, car ha col·laborat activament amb els centres d'estudis de la Conca (amb seu a l'Espluga de Francolí, Montblanc i Santa Coloma de Queralt), el Camp de Tarragona (Alcover, Altafulla, Santes Creus, Tarragona i Valls), l'Urgell (Tàrrega), el

Presentació del llibre *Terra i guerra*, el 15 d'agost de 1987, al local de la Cooperativa de Rocafort de Queralt. D'esquerra dreta: V. Gual, J. Fuguet, J.M. Riba, S. Miró (alcalde de la població) i R. Ninot (president de la Cooperativa). (Foto Chinchilla).

Berguedà (Berga), etc. sense els típics complexos que tipifiquen la història comarcal en una segona categoria. També generosament ho ha practicat en revistes locals de la pròpia comarca o de properes, algunes des del seu inici i fins a la seva desaparició.

*Col·laboració historiogràfica de Valentí Gual
en revistes locals (1988-2016)*

- Llum*, de Barberà de la Conca (1990-1991).
- El Francolí*, de l'Espluga de Francolí (1988-1994).
- Espitllera*, de Montblanc (1988-1989 i 1994-1997).
- El Foradot*, de Montblanc (2002/2013).
- Plaça Major*, de Passanant (1995).
- L'Anguera*, de Pira (1991-2003).
- Font de Baix*, de Rocafort de Queralt (1992-2008).
- La Segarra*, de Santa Coloma de Queralt (1988-2004 i 2016).
- El Baluard*, de Sarral (1989-2005).
- Gira-sol Solivellenc*, de Solivella (1988-1995).

- Vilaverd Parla*, de Vilaverd (1990-1999).
- Vimbodí*, de Vimbodí i Poblet (1989/2001).
- El Brugent*, de la Riba (1988/1992).
- Cultura*, de Valls (1989).

La implicació en algunes capçaleres ha estat intensa. Sobresurt la direcció de *Font de Baix*, de Rocafort de Queralt (1992-2011) i la integració com a membre de la redacció de *La Segarra*, de Santa Coloma de Queralt (1988-2004), continuant amb la cooperació en revistes dels centres d'estudis conquencs i camptarragonins (Alcover, Altafulla, Santes Creus, Valls i Tarragona). Precisament cal destacar la integració decidida al Centre d'Estudis de la Conca, tant a la junta de govern com al consell de redacció de l'*Aplec de Treballs*. També la presidència entre 1992-2006 de l'Associació Cultural Alt Gaià, avui Baixa Segarra, entitat editora de *Recull*, i la redacció de capítols de monografies locals: Conesa (1989), la Guàrdia dels Prats (2004), Valls (2005), o la coordinació de la *Història de Vimbodí i Poblet* (2015).

Rocafort de Queralt, 12 d'agost de 1988. Valentí Gual mostra un exemplar del llibre *Vida i mort*, moments abans de la presentació al Local Cultural. (Foto Chinchilla).

Precisament aquesta darrera tasca li meresqué la concessió de la Medalla d'Argent del municipi. Paral·lelament a la densa implicació amb la cultura cal remarcar la vessant política, amb la presidència de l'alcaldia de Rocafort de Queralt durant dues dècades (1995-2015), càrrec que li facilitarà l'entrada al Consell Comarcal de la Conca de Barberà en el mateix període, on gestionarà les àrees de cultura, joventut, esports i benestar social. L'entrada d'un historiador en el món municipal no és estranya a Catalunya, i altres viles i ciutats han tingut aquest privilegi: Montblanc amb Andreu Mayayo, Tarragona amb Josep M. Recasens, Navarxes amb Llorenç Ferrer i Girona amb Joaquim Nadal.

El cap i casal ha ofert a Valentí Gual moltes més possibilitats de promoció, sobretot a l'entorn de la Universitat de Barcelona. Així, ha estat secretari de la revista *Pedralbes* (1993-2004) i alhora membre del seu consell de redacció (des de 1993 fins l'actualitat), editada pel Departament d'Història Moderna. És assessor historiogràfic de Rafael Dalmau, Editor (empresa amb la qual l'uneixen uns estrets vincles personals) i també en aquest mateix concepte de la mediàtica revista mensual *Sàpiens*. El 2017 també ha realitzat l'assessorament històric per al programa de Televisió de Catalunya «El lloc dels fets», en l'episodi 'Matar el Rei - Palau Reial de Barcelona'».

En un altre territori actiu en el món de l'edició, Valls, des de 1997 és director de la col·lecció *La Creu de Terme*, de Cossetània Edicions (1997-actualitat), dedicada a monografies locals de pobles de la Conca de Barberà, i assessor de la revista divulgativa *Cultura i Paisatge*.

Sols ens resta felicitar Valentí Gual per la seva trajectòria i encoratjar-lo a continuar investigant i engrescant els seus alumnes per conèixer la nostra història.

Nota

- 1.- «L'obra menor de Valentí Gual Vilà a la premsa comarcal (1988-2017). Un model de difusió de la microhistòria», *Podall* (Montblanc), 6 (2017), consultable al portal RACO.

PUBLICACIONS

Llibres i opuscles

- Terra i guerra. Rocafort de Queralt a l'edat moderna*, Barcelona 1987, 159 p.
- Vida i mort a la Conca de Barberà a l'edat moderna (Rocafort de Queralt s. XVI-XVIII)*, Tarragona 1988, 167 p. Disponible a internet a: <http://www.dipta.cat/RBIV/vida-i-mort-la-conca-de-barbera-ledat-moderna-rocafort-de-queralt-s-XVI-XVIII>.
- Noms i gent de la Conca de Barberà*, Barcelona 1990, 160 p. (en coautoria amb Josep M. Grau Pujol i Roser Puig Tàrrrech). Aquest treball va merèixer l'accèssit al Premi Josep Iglésies, de la Fundació Salvador Vives Casajuana, sobre estudis de demografia històrica (1989). Una síntesi de part del llibre col·lectiu redactat el 1988, fou presentada de forma individual a la revista *Pedralbes*: «Dades censals i dades parroquials: dues fonts demogràfiques enfrontades», 8-I (1988), p. 185-191.
- 'Gavatxos', gascons, francesos. La immigració occitana a la Catalunya moderna (el cas de la Conca de Barberà)*, Barcelona 1991 (reimprès el 2005), 88 p.
- Guia de Rocafort de Queralt (Conca de Barberà)*, Tarragona 1992, 86 p.
- Els Batlle de Vilaverd. De Tarba a ciutadans honrats de Barcelona*, Tarragona 1992, 28 p.
- La família moderna a la Conca de Barberà*, Tarragona 1993, 359 p. Disponible a internet a: <http://www.dipta.cat/RBIV/familia-moderna-la-conca-de-barbera-la>
- La Conca de Barberà. Història d'una Comarca [Àlbum de cromos]*, Valls 1994, 28 p.
- Poblet, al cor de la Conca*, Saragossa 1995, 28 p.
- Homes i Estacions*, Montblanc-Santa Coloma de Queralt 1995, 65 p.
- L'Alt Camp. Història d'una Comarca [Àlbum de cromos]*, Valls 1998, 40 p.
- La comunitat pagesa catalana a través dels documents (1349-1871)*, Barcelona 1999, 78 p. (en coautoria amb Ernest Belenguier Cebrià i Jaume Dantí Riu).
- L'exercici de la justícia eclesiàstica. Poblet, segles XV-XVII*, Barcelona 2000 (reimprès el 2011), 84 p.
- Justícia i Terra. La documentació de l'Arxiu de Poblet (Armari II)*, Valls 2003, 941 p. Sobre aquest llibre vegeu, entre d'altres, les ressenyes realitzades per Núria Sales, a *Afers*, (Catarroja), XVIII (2003), p. 755-759; Gener Gonzalvo a *L'Avenç*, (Barcelona), març 2004, p. 62-63, i Agustí Alcoberro a *Manuscrits*, (Bellaterra), 22 (2004), p. 183-185.
- Matar lo Rei. Barcelona, 1492*, Barcelona 2004, 48 p.
- Poblet, senyor feudal. La documentació de l'Arxiu de Poblet (Armari III)*, Valls 2007, 1.117 p.

En aquest llibre s'hi adjunta un índex onomàstic i toponímic dels dos volums (2003 i 2007), elaborat pacientment per fra Xavier Guanter, monjo de Poblet. També cal esmentar la valuosa col·laboració desinteressada de Jaume Felip Sánchez.

Presentació del llibre *Noms i gent de la Conca de Barberà*, de V. Gual (al centre de la imatge), J.M. Grau i R. Puig, al Local Cultural de Rocafort de Queralt, 4 d'agost de 1990.

Capítols de llibres col·lectius i articles en miscel·lànies i actes de jornades

- «El poblament de Conesa (s. XIV-XX)», *Conesa*. Barcelona 1989, p. 167-188 (altres col·laboradors del llibre són J.M. Grau Pujol, Josep Pijoan Parellada i Roser Puig Tàrrach). Hi ha una segona reedició, *Conesa. Història i vida*, de l'any 2009, i l'article de Valentí Gual ocupa les pàgines 231-260.
- «Matrimoni de Vilanova de Prades (1597-1815)», *Actes de la XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Valls-Vila-rodona 1989, vol. II, p. 67-80.
- «El poblament de Vilanova de Prades a l'Edat Moderna», *Actes de la XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Valls-Vila-rodona 1989, vol. II, p. 81-97.
- «Los movimientos migratorios vía matrimonial: el caso de Solivella (Conca de Barberà-Cataluña), 1685-1800». *I Conferencia Europea de la Comisión Internacional de Demografía Histórica*, vol. 2 (*Migraciones internas y médium-distance en la Península Ibérica, 1500-1900*), Santiago de Compostel·la 1994, p. 689-700.
- «Régimen demográfico y vida familiar», p. 43-61.
- «Mundo rural y propiedad de la tierra», p. 143-156.

Signant exemplars del llibre *Gavatxos, gascons, francesos*. Rocafort de Queralt, agost de 1991. (Foto Enric Argemí).

- «Sobre la existencia de la crisis del siglo XVII», p. 337-353.
- «El régimen demográfico del siglo XVIII», p. 521-530.
- «La agricultura del siglo XVIII», p. 531-540, tots cinc capítols són del *Manual de Historia Moderna*. Barcelona 1993, 707 p. (en coautoria amb Pere Molas Ribalta, Joan Bada Elías, Eduard Escartín Sánchez, Fernando Sánchez Marcos i Miquel-Àngel Martínez Rodríguez).
- «Presència de la vinya als manuals notariaus de Rocafort de Queralt (1640-1665)», *Jornades sobre la viticultura de la Conca Mediterrània*, Tarragona, 1995, p. 352-363.
- «Béns comunals als Països Catalans i a l'Europa contemporània», *Jornades sobre béns comunals als Països Catalans i a l'Europa contemporània*, Lleida 1996, p. 111-122.
- «Documentació relativa a Cardona a l'Arxiu de Poblet», *Actes de la XXXIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Cardona 1997, vol. II, p. 47-48.
- «Poblet i Vimbodí. El plet continu», *Moviments de protesta i resistència a la fi de l'Antic Règim*, Barcelona 1997, p. 123-136.
- «Béns i usos comunals al Camp de Tarragona i la Conca de Barberà», *Els béns comunals a la Catalunya moderna (segles XVI-XVIII)*, Barcelona

- 1998, p. 159-177 (en coautoria amb Ernest Belenguier Cebrià i Jaume Dantí Riu).
- «Immigracions històriques», *Enciclopèdia de la llengua catalana*, Barcelona 2001, p. 357 (dir. Francesc Vallverdú - coord. Jordi Bañeras).
  - «Història Moderna», *Història de Vilanova del Camí*, Lleida 2003, p. 207-320 (en coautoria amb Mercè Gras Casanovas).
  - «El poblament de la Guàrdia dels Prats a l'època moderna», *La Guàrdia dels Prats i la seva església. Treballs en el VII Centenari de la mort de Sant Pere Ermengol 1304-2004*, Valls 2004, p. 23-40.
  - «El Bosc de Poblet, font de conflictes: el cas de Prades», *Actes de les Primeres Jornades sobre el Bosc de Poblet. L'Espluga de Francolí* 2004, p. 405-413.
  - «El bandolerisme a l'època moderna», *Valls i la seva història (segles XVI-XVIII: conflictes, canvis i desenvolupament)*, Valls 2005, p. 51-55.
  - «La població andorrana a l'època moderna», *Història d'Andorra. De la prehistòria a l'edat contemporània*. Barcelona 2005, p. 153-177 (en coautoria amb Roser Puig i Tàrrsch).
  - «Les xarxes urbanes a través dels llibres de matrimonis». *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*, Barcelona 2005, p. 141-161.
  - «La repressió», *Catalunya durant la Guerra de Successió*, Badalona 2006, p. 14-45 i 126-129.
  - «Notes documentals sobre la presència del llop a les Muntanyes de Prades i a la seva plana (Camp de Tarragona i Conca de Barberà) en els segles XVI-XVIII», *Actes de les Segones Jornades sobre el Bosc de Poblet, L'Espluga de Francolí* 2006, p. 413-424 (en coautoria amb Josep M. Grau Pujol).
  - «El único intento de regicidio. Joan de Canyamars contra Fernando II», *La Corona de Aragón. Siglos XII-XVIII*, València 2006, p. 143-154.
  - «L'intent de regicidi. Barcelona, 1492». *Isabel La Católica y su época: actas del Congreso Internacional*, Valladolid-Barcelona-Granada, 15 a 20 de novembre de 2004, vol. 1, 2007, p. 747-756.
  - «Demografia i economia a la Corona d'Aragó en els segles XVI i XVII», *Història de la Corona d'Aragó*, Barcelona 2007, p. 55-72.
  - «Introducció històrica. El context històric. El feudalisme. L'estructura social», *Cister. Monestirs reials a la Catalunya Nova*, Valls 2008, p. 10-23.
  - «La guerra civil catalana i l'atemptat contra Ferran II», *Seleccions Histocat* 1, Barcelona 2008, p. 49-66.
  - «El punt de partida de l'agricultura moderna. De la Sentència Arbitral de Gaudalupe i les Germanies a la crisi de finals del cinc-cents», *Història Agrària dels Països Catalans*, vol. 3, Barcelona 2008, p. 13-30.
  - «La immigració occitana a la Catalunya moderna», *Les fronteres catalanes i el Tractat dels Pirineus*, Cabrera de Mar 2009, p. 125-139.
  - «Bandolerisme i frontera», *Les fronteres catalanes i el Tractat dels Pirineus*, Cabrera de Mar 2009, p. 209-223 (en coautoria amb Jordi Buyreu i Juan).

- «Els Comtats després del 1659», *Les fronteres catalanes i el Tractat dels Pirineus*, Cabrera de Mar 2009, p. 243-256.
- «Les conseqüències de la Sentència Arbitral de Guadalupe», *Revisió historiogràfica de Jaume Vicens i Vives*, Cabrera de Mar 2010, p. 125-134.
- «La xarxa urbana i les migracions internes a través dels llibres de matrimonis. El cas d'Igualada a l'època moderna», *Les xarxes urbanes a la Catalunya dels segles XVI i XVII*, Barcelona 2011, p. 139-167 (en coautoria amb Xavier Jorba Serra).
- «El bandolerisme a les terres de la Catalunya Nova», *El bandolerisme a la Corona d'Aragó*, Cabrera de Mar 2012, p. 165-184 (en coautoria amb Jordi Buyreu Juan).
- «La pèrdua de les Constitucions. Catalunya davant l'Estat borbònic (segle XVIII)», p. 64-87, dins *Catalunya 1714-2014. La pervivència de la nació* (dir. Agustí Alcoberro), Barcelona 2014.

Articles publicats en revistes acadèmiques

El Camp de Tarragona

Santes Creus: Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus (Aiguamúrcia)

- «Les conseqüències de la derrota de 1714», 26 (2014), p. 15-24, consultable a internet: <http://www.usuaris.tinet.org/absc/catala/arxiu/publi/revista/revista.html>

Butlletí. Centre d'Estudis Alcoverencs (Alcover)

- «Nuvis d'Alcover casats a Vilaverd i la Riba el 1586-1700», 94 (2001), p. 18-20.
- «Un garber d'Alcover en un homicidi a Prenafeta», 102 (2003), p. 4-5, articles consultables a RACO.

Estudis Altafullencs (Altafulla)

- «Materials per a una investigació sobre els pescadors de Tamarit (1690-1740)», 12 (1988), p. 5-25 (en coautoria amb Rafael Català Dalmau).
- «La base fiscal per al sosteniment de la Guerra Gran. El cas del Baix Gaià», 18 (1994), p. 57-91 (en coautoria amb Rafael Català Dalmau), articles consultables a RACO.

Miscel·lània Ribetana (La Riba)

- «Demografia de la Riba a l'Edat Moderna», 3 (1991), p. 61-86.
- «La immigració dels paperers a la Riba durant la Baixa Edat Moderna a través dels sacramentaris», 4 (1993), p. 247-301.

Quaderns d'Història Tarraconense (Tarragona)

- «Clarors demogràfiques a l'entorn del s. XV. La Conca de Barberà», 10 (1990), p. 59-86 (en coautoria amb Jaume Felip Sánchez), article consultable a RACO.

Missiva. Fulls d'informació històrica i opinió cultural (Tarragona)

- «El testament de Joan Castellví Rogas», 2 (1993), p. 5-6.
- «A propòsit de 'La immigració francesa dels segles XVI i XVII. El rerafons historiogràfic: Algunes remarques'», 5 (1994), p. 4-5.
- «Establiment de la *Botiga de Poblet* a Tarragona, 1690-1705», 8 (1994), p. 5.

Cultura i Paisatge (Valls)

- «Queralt. Castell i nissaga de la Catalunya Nova», 3 (2008), p. 62-65.
- «La Guerra dels Segadors i la Ruta del Cister. Personatges emblemàtics», 4 (2009), p. 84-87.
- «Històries de safraners», 5 (2010), p. 78-81.
- «Poblet, senyor justicier, i els bandolers», 6 (2011), p. 80-81.
- «Comerç de safrà. Exportacions de safrà a mitjan segle XIX», 7 (2013), p. 106-109.
- «1714. La repressió. Les conseqüències de la derrota», 8 (2015), p. 34-49.
- «La Guerra dels Segadors al Pla de Santa Maria: matança, ruïna i destrucció», 10 (2017), p. 42-49 (en coautoria amb Manel Güell Junkert).

Quaderns de Vilaniu (Valls)

- «Notes sobre l'evolució de la mortalitat al segle XV. Cabra [del Camp] i el Pont [d'Armentera]», 22 (1992), p. 3-12.
- «Les crisis de mortalitat adulta a la Conca de Barberà. Cronologia, intensitat i abast geogràfic», 24 (1993), p. 55-64, articles consultables a RACO.

La Conca de Barberà-Baixa Segarra*Butlletí del Centre d'Estudis locals de l'Espluga de Francolí*

- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (1)», 34 (1997), p. 135-136.
- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (2)», 35 (1997), p. 139-140.
- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (3)», 36 (1997), p. 141-144.
- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (4)», 37 (1998), p. 145-148.
- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (4bis)», 38 (1998), p. 149-152.
- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (5)», 39 (1998), p. 153-156.
- «Història d'un creixement demogràfic: l'Espluga a l'època moderna (i 6)», 40 (1998), p. 157-159.

El *Butlletí* del CEL s'inseria a la revista *El Francolí*. Els textos dels set articles corresponen al Premi Bernat Morgades d'investigació històrica, del Casal de l'Espluga de Francolí de l'any 1990 (*ex-aequo*).

Aplec de Treballs (Montblanc)

- «Per a la història de Rocafort: la portada de l'aigua», 5 (1983), p. 257-273, (en coautoria amb Pere Barrot Civit).
- «El procés contra el bandoler Gabriel Oliver. Barberà 1628», 7 (1985), p. 143-192, (en coautoria amb Rafael Català Dalmau).
- «Primeres notícies cadastrals de Rocafort de Queralt (1716-1719)», 8 (1988), p. 143-167.
- «La població de la Conca de Barberà entre mitjan segle XVII i les epidèmies del 1725-27», 8 (1988), p. 169-180 (en coautoria amb J.M. Grau Pujol, Lluís Munné Casas i Roser Puig Tàrrach).
- «Jurisdiccions senyorials, càrrecs municipals i demografia a la Conca de Barberà (segle XVIII)», 9 (1989), p. 205-212.
- «Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà», 12 (1994), p. 105-123.
- «Les crisis demogràfiques del període 1715-1815 a la Conca de Barberà», 15 (1997), p. 17-53.
- «La demografia de Vallclara a l'Edat Moderna», 16 (1998), p. 31-44.
- «Occitans lladres de bestiar i moneders falsos. Bandolers i fautors. Montblanc i rodal a l'alta edat moderna», 17 (1999), p. 33-48.
- «Les misèries de la guerra. Pira, 1635-1670», 18 (2000), p. 27-56.
- «Conflictes entre Poblet i Montblanc per Prenafeta. Segles XV-XVI», 19 (2001), p. 13-24.
- «Poblet i Vimbodí. Senyor i vassalls. Una mostra de conflictivitat al segle XVII», 20 (2002), p. 95-111.
- «La població de la Conca de Barberà a l'època moderna», 22 (2004), p. 17-29.
- «Boscos esqueixats de disputes. Vimbodí i Poblet», 23 (2005), p. 123-134.
- «Els miquelets de la Conca de Barberà a la Guerra Gran segons registres militars i parroquials (1793-1795)», 27 (2009), p. 109-126 (en coautoria amb Roser Puig Tàrrach), articles consultables a RACO.

Valentí Gual és membre del Consell de Redacció de la revista *Aplec de Treballs* des de 1987.

Apiera (Pira)

- Evolució demogràfica i reconstrucció de famílies. Pira, ss. XIV-XX», 1 (1995), p. 11-28.

Recull (Santa Coloma de Queralt)

- «La família moderna a l'Alt Gaià. Nupcialitat i fecunditat», 1 (1993), p. 83-106.

- «Arrendaments públics de Santa Coloma de Queralt l'any 1790», 2 (1994), p. 63-77.
  - «Demografia i Onomàstica de les Piles a l'Edat Moderna», 3 (1995), p. 117-139.
  - «Sobre llibres de Cort. Les Piles, Edat Moderna», 4 (1996), p. 79-88.
  - «Sobre les morts de dos traginers (1554 i 1586) i la forca com destí (1623)», 6 (1998), p. 65-82.
  - «La crisi política catalana de finals del segle XVI. Elements complementaris», 7 (2001), p. 65-85.
  - «Els llibres sacramentals de la Baixa Segarra (Edat Moderna). Estat del fons documental», 8 (2003), p. 53-58, articles consultables a RACO.
- Valentí Gual fou president de l'Associació Cultural Alt Gaià, més tard anomenada Baixa Segarra, entre 1992-2006, entitat editora de *Recull*.

Recull de Treballs el Baluard (Sarral)

- «Sarral, 1582-1583. Un any en la història de la comunitat», 1 (1997), p. 75-112.
- «Sobre lladres, bandolers i malfactors. Sarral als temps moderns», 2 (1999), p. 145-172.

Àrea de Barcelona

Analecta Sacra Tarraconensia. Revista de ciències històrico-eclésiàstiques (Barcelona)

- «La informació fornida pels sacramentaris moderns i el sistema de reconstrucció de famílies», vol. 67, núm. 1 (1994), p. 83-92.

L'Avenç. Revista catalana d'història (Barcelona)

- «Francesos i occitans en el fons de l'Arxiu Capítular de Barcelona», 168 (1993), p. 14-17 (en coautoría amb Mercè Gras Casanovas).

Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica (Barcelona)

- «Evolució dels prenomes a la Conca de Barberà (ss. XVII-XVIII)», 34 (1988), p. 34-44.
- «Evolució dels prenomes a l'Àrea Colomina (ss. XVI-XVIII)», 37 (1989), p. 34-38.
- «Els prenomes dels francesos casats a la Conca de Barberà durant l'Edat Moderna», 52 (1993), p. 8-10.

Estudis d'Història Agrària (Barcelona)

- «L'estructura agrària de la Conca de Barberà», 11 (1997), p. 131-150.
- «Conflictivitat rural a la Catalunya Nova (Conca d'Òdena i senyoria de Poblet) a l'època moderna», 25 (2013), p. 99-124 (en coautoría amb Xavier Jorba Serra), articles consultables a RACO.

Gimbernat. Revista catalana d'història de la medicina i de la ciència (Barcelona)

«La Conca de Barberà des de finals del segle XVI a finals del segle XVII. Periodificació, abast geogràfic i assaig interpretatiu dels anys negatius», 17 (1992), p. 163-188, article consultable a RACO.

Pedralbes. Revista d'Història Moderna (Barcelona)

-«Demografia i món rural a Rocafort i Vallverd de Queralt (s. XVI-XVIII)», 7 (1987), p. 243-245.

-«Dades censals i dades parroquials: dues fonts demogràfiques enfrontades», 8-I (1988), p. 185-191.

-«Balanç natural i reconstrucció de famílies a través dels sacramentaris. La Conca de Barberà a l'època moderna», 12 (1992), p. 349-355.

-«L'administració de la justícia senyorial. Els llibres de cort», 13-II (1993), p. 289-296.

-«Les revoltes agràries franceses de la primera meitat del segle XVII. Una teorització», 15 (1995), p. 205-231.

-«La immigració francesa a Catalunya: el cas del Baix Llobregat (segles XVI-XVII)», 18-I (1999), p. 133-148 (en coautoria amb Carles Millàs Castellví i Xabier Gual Remírez).

-«Conflictes en terres de Poblet (segles XV-XVI)», 23-II (2003), p. 67-76, articles consultables a RACO.

Valentí Gual Vilà ha estat secretari de la revista *Pedralbes* entre 1993-2004.

Sàpiens (Barcelona)

-«Els bandolers catalans dels segles XVI i XVII eren únicament delinqüents?» (en coautoria amb Àngel Casals), 47 (setembre 2006), p. 12.

-«La guerra dels Segadors de 1640 perseguia la independència de Catalunya?» (en coautoria amb Eduard Escartín), 59 (setembre 2007), p. 12.

-«En Serrallonga va ser alguna cosa més que un delinqüent?» (en coautoria amb Àngel Casals), 72 (octubre 2008), p. 12.

-«El bandolerisme dels segles XVI i XVII fou conseqüència de la decadència econòmica?» (en coautoria amb Agustí Alcoberro), 80 (juny 2009), p. 12.

-«Safrà. L'or vermell», 176 (desembre 2016), p. 58-59 (en coautoria amb Carme Melià Núñez).

Paratge. Quaderns d'estudis de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia i Nobiliària (Sant Cugat del Vallès)

-«Diverses notícies sobre els Armengol», 3-4 (1993), p. 77-88, article consultable a RACO.

L'Erol. Revista Cultural del Berguedà (Berga)

-«De bruixes i bandolers», 46 (1995), p. 24-26, article consultable a RACO.

L'Urgell

Urtx. Revista Cultural de l'Urgell (Tàrrrega)

- «La immigració urgellenca via noces a la Conca de Barberà durant l'Edat Moderna», 4 (1992), p. 79-88.
- «Notes sobre l'evolució de la mortalitat al segle XV: els casos de Guimerà i Sant Martí de Maldà», 6 (1994), p. 57-69.
- «La lluita per les herbes: Poblet i Montblanquet contra Vallbona per Montesquiú», 7 (1995), p. 141-150, articles disponibles a RACO.

País Valencià

Afers. Fulls de recerca i pensament (Catarroja)

- «Trenta-cinc anys d'Episodis de la Història. Una reflexió», 20 (1995), p. 165-170.
- «La demografia catalana al segle XVI», 60 (2008), p. 275-288. A Dialnet es poden consultar els seus sumaris.

Pròlegs de llibres

- Perot, el bandoler*, d'Anicet Salvans Corominas, Barcelona, 1993 (reimpressió), p. I-VII.
- Senan*, d'Ernestina Vallverdú Briansó, 1995, p. 13-18.
- «Relació de les comunicacions presentades», *Béns comunals als Països Catalans i a l'Europa contemporània. Jornades sobre béns comunals als Països Catalans i a l'Europa contemporània*, Lleida 1996, p. 111-122.
- Tarragona el 1715. Aspectes socials de la propietat urbana i rústica a l'època de la implantació borbònica*, de Manel Güell Junkert i Jordi Rovira Soriano, Tarragona, 1999, p. 13-18.
- Moros i moriscos a la Ribera de l'Ebre (710-1615)*, de Carmel Biarnès, Barcelona, 2004 (reimpressió), p. 5-8.
- Els altres catalans*, de Carles Millàs Castellví. Barcelona, 2005, p. 5-11.
- «Solcs de terra», *V Trobada d'Estudiosos de les Garrigues*. Juneda, 2006, p. 12.
- La població d'Alella als segles XVI, XVII i XVIII*, de Carles Díaz Martí, Alella, 2006, p. 13-14.
- L'evolució demogràfica de Tortosa durant el segle XVII i la pesta de 1650*, de Joan-Hilari Muñoz i Sebastià, Tortosa, 2006, p. 9-12.
- Antroponímia i toponímia del terme municipal de Rocafort de Queralt*, de Moisès Selfa Sastre, Rocafort de Queralt-Valls, 2010, p. 7-8.
- La població d'Ulldemolins al segle XVI*, de Montserrat Toldrà Parés, Ulldemolins, 2010, p. 7.
- La crisi de la Guerra del Francès (1808-1814) al Camp de Tarragona*, de Manuel Güell, Tarragona, 2011, p. 7-9.
- En cos i ànima. Vida i mort a Alforja, 1780-1815*, de Neus-Elisabeth Garcia Marrasé, Alforja, 2011, p. 11-12.

- El Codony a l'inici del segle XVI*, d'Hèctor Mir Llorente, Tarragona, 2011, p. 13-15.
- Òdena, segles XVI i XVII, de Xavier Jorba Serra, Barcelona, 2011, p. 9-10.
Aquest llibre és la tesi doctoral *Una comunitat rural de la Catalunya interior. Òdena (s. XVI-XVII)*, defensada per l'autor el 21 de juny de 2010 a la UB i que fou dirigida per Valentí Gual Vilà.
- El Sol d'un home sol. L'obra de Camil dels diaris*, d'Elisa Vidal Mas, Edicions Amics de Tous, Sant Martí de Tous, 2012, p. 9-11.
- El Cellar de Baix: visió històrica d'una obra col·lectiva (1913-2013)*, de Josep M. Vallès Martí, Valls, 2014, p. 15-17.
- Els homes de Felip V. Els ajuntaments borbònics de la Conca de Barberà (1714-1738)*, de Gabriel Serra Cendrós, Tarragona, 2014, p. 15-18.
- «Per Vimbodí, per la història», *Història de Vimbodí i Poblet*, 2015, p. XV-XVI.
- Solixent, mitgdia, ponent, tramuntana: les Terres al Cadastre Reial de 1716 a Santa Coloma de Queralt*, de Jaume Martell Gassó, Santa Coloma de Queralt, 2016, p. 7-9.

Pròlegs de revistes

- «Cister, història, sensacions», *Descobrir* (Barcelona), 178 (febrer 2013), p. 54, [Presentació al dossier Grans Monestirs].

Conferència de Valentí Gual sobre la immigració d'occitans a Catalunya, pronunciada a l'Associació de Practicants de la Psicoestètica. Barcelona, 27 d'abril de 2015. Al seu costat esquerre hi apareix Rafael Català Dalmau. (Foto APPS).